

AMKIT-konsortion tavoite: Theseuksesta putki PASiin

Mira Juppi / Amkit-konsortio

Theseus-toimisto: Tiina Tolonen, Antti Nyqvist & Minna Marjamaa

Ajatus käyttörajatusta kokoelmasta ja pitkäaikaissäilytyksestä syntyy

- ▶ Opinnäytteet ovat pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja ja sähköiset opinnäytteet säilytetään sähköisessä muodossa

[Päätös 16.9.2014 \(AL/2897/07.01.01.03.01/2014\) ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opinnäytetöiden pysyvästä säilyttämisestä](#)

- ▶ Vuonna 2016 selvitettiin mahdollisuutta rakentaa Theseukseen ns. pimeä Theseus, käyttörajattu kokoelma opinnäytteille, joita ei haluta avata avoimesti verkossa luettaviksi
- ▶ Tavoitteena oli saada Theseukseen ihan kaikki opinnäytetyöt
- ▶ Theseuksesta PAS-siirtojen kautta kaikki opinnäytetyöt siirrettäisiin pitkäaikaissäilytykseen PASiin, näin ei tarvittaisi päällekkäistä arkistointityötä
- ▶ Moni ammattikorkeakoulu on luopunut opinnäytteiden sähköisestä arkistoinnista tukeutuen tähän ajatukseen

PAS-suunnittelua ammattikorkeakouluissa

- ▶ Vuonna 2017 järjestettiin Kirjastoverkkopäivillä yhteinen työpaja Kansalliskirjaston, Kansallisarkiston ja AMKIT-konsortion kesken
 - ▶ Tilaisuudessa käsiteltiin opinnäytetöiden arkistointia ja luotiin wiki sovitusta käytänteistä
 - ▶ Kansallisarkiston kanssa on keskusteltu, että opinnäytetöiden **tuleva siirto Theseuksesta PASiin riittää siirtyvien töiden osalta täyttämään Kansallisarkiston vaatimukset pitkäaikaissäilytettävyydestä.**
 - ▶ Sähköisten opinnäytetöiden arkistoinnista on tehty ohje korkeakouluille yhteistyössä Kansalliskirjaston ja Kansallisarkiston kanssa vuonna 2017. ([Ohje korkeakouluille 2017.](#))

Opinnäytetyöt: julkisuus ja arkistointi

- ▶ **Julkisuuslain mukaisesti opinnäytetyö on aina julkinen asiakirja,** joka on nähtävillä julkisesti tai pyydettyä saatava katsottavaksi
 - ▶ Julkiset opinnäytetyöt kokotekstinä avoimesti saatavilla Theseuksessa
 - ▶ Rajatusti julkiset opinnäytetyöt painettuja kirjastokappaleita tai ammattikorkeakoulun intrassa
 - ▶ luetteloidaan kirjastotietokantaan, metadata julkista
- ▶ **Arkistokappaleet:**
 - ▶ **Theseuksessa olevat työt:**
 - ▶ PAS-siirtoa pidetty riittävänä sähköisenä arkistointina, koskee myös jo nyt Theseuksessa olevia töitä
→ moni ammattikorkeakoulu on luopunut Theseuksessa olevien töiden arkistoinnista erikseen
 - ▶ **Ei-Theseuksessa olevat työt**
 - ▶ Ammattikorkeakouluilla omia ratkaisuja painetun ja sähköisen aineiston arkistointiin

Käyttörajattuja kokoelmia Theseukseen

- ▶ Ensimmäiset käyttörajatut opinnäytetyökokoelmat Theseuksessa otettiin käyttöön 1.9.2021
 - ▶ Mukana 8 ammattikorkeakoulua
- ▶ Toinen käyttöönotto 18.1.2022, mukaan tulee 6 ammattikorkeakoulua
- ▶ Käytön rajaus tapahtuu IP-pohjaisesti ainoastaan kokotekstitiedostojen tasolla Tietueessa myös merkintä siitä, onko tiedosto avoimesti saatavilla.
- ▶ Käyttörajatun kokoelman opinnäytetöiden metadata ja tiivistelmä julkisia, metadata haravoidaan Finnaan
- ▶ Opiskelija valitsee eri julkaisulisenssit avoimeen ja käyttörajattuun kokoelmaan tallentaessaan

Puuttuu enää vain putki PASsiin...

- ▶ Kerääkö Kansalliskirjasto [Kulttuuriaineistolain](#) nojalla julkaisuarkistoaineistot pitkäaikaissäilytykseen Kulttuuriperintö-PASiin?
- ▶ Theseus – opinnäytetyöt samalla osaksi [vapaakappalekokoelma Variaa](#)?
 - ▶ Tällöin myös käyttörajatun kokoelman opinnäytetyöt olisivat käytettävissä vapaakappaletyöasemilla, joita on vapaakappalekirjastoissa muutamia.
 - ▶ Rajattu käyttö vapaakappaleasemilta ei ongelma jos opiskelija informoitu asianmukaisesti

PDF/A-konversio ja validointi

▶ Aikaisemmin sovittu seuraavaa:

1. Kun PAS-siirrot alkavat, Theseuksessa jo olevat työt konvertoidaan massana. PDF on riittävä siirtoformaatti, tiedostot konvertoidaan CSC:n toimesta siirtojen alkaessa PDF/A-muotoon.
2. Tämän jälkeen opiskelijoiden tulee tallentaa työnsä PDF/A-muodossa ja työ tulee validoida

▶ Keväällä 2020 AMKIT-konsortion opinnäytetyöwebinaarissa sovittiin seuraavaa:

- ▶ Wordissä tehty tallennus PDF/A-muotoon riittää PAS-siirtokelpoiseksi formaatiksi.
- ▶ Celian mukaan myös saavutettavuuden näkökulmasta PDF/A-muoto riittää, ei tarvitse olla erityisesti saavutettavaksi tarkoitettu ISO 14289 -standardia soveltava PDF/UA, jos saavutettavuus on toteutettu dokumentissa oikein.
- ▶ Webinaarissa sovittiin, että opinnäytetöiden ja julkaisujen tallentaminen PDF/A-muotoon voidaan tehdä Wordissä ainakin toistaiseksi.

PDF/A-konversio ja validointi jatkossa

- ▶ Kuinka PDF/A-konversio ja validointi siirtojen alkamisen jälkeen toteutetaan?
 - ▶ Tällä hetkellä opiskelijoita ohjeistettu itse muutamaaan työ PDF/A-formaattiin Wordissa, mutta muotoa ei tarkisteta eikä validoida
 - ▶ Selvitetty Oulun yliopiston Muuntajan käyttöä niin Oulusta kuin Turun yliopistosta, ilmeisesti Muuntajaan on liittynyt saavutettavuusongelmia.
- ▶ Ennen 23.9.2020 tallennettujen opinnäytetöiden osalta perus-PDF riittää tallennusmuodoksi PAS-siirtojen näkökulmasta
- ▶ Paras olisi, jos ammattikorkeakouluille löytyisi yksi palvelu muuntaa työ ja validoida se, mielellään Theseuksen yhteyteen
 - ▶ Vain validoinnin läpäisseet työt tallentuisivat Theseukseen?

Kysymyksiä

- ▶ Jos opinnäytetyöt osaksi kulttuuriperinnön tallentamissuunnitelmaa, ovatko mukana suunnitelmassa aina ja aukottomasti?
- ▶ Sopimus OKM:n kanssa PASista, tekeekö jokainen organisaatio itse? Tiedonluovutus sopimukset?
- ▶ Kustannusten hallinta? Kuka maksaa ja kuinka pitkään?
- ▶ Tarvitaan yhtenäinen selkeä prosessi, mukaan tulee kerralla 25 ammattikorkeakoulua
- ▶ Siirrot kokoelmittain vai koko Theseuksen mitalta? Erilaiset pas-tarpeet eri amkeissa, osa opinnäytetyökokoelmista jo eri PASissa (esim. Xamk)

**Keskitettyt ratkaisut ovat
resurssiviisasta toimintaa!**

Kiitos!

**YHDESSÄ
TEHDÄÄN**

THESEUS